

aeres milieu

ingenieursbureau voor bodem, archeologie, geohydrologie, ecologie

RAPPORT
Archeologisch bureauonderzoek
Clarissenstraat 35 te Boxtel
(Gemeente Boxtel)

RAPPORT

Archeologisch bureauonderzoek Clarissenstraat 35 te Boxtel (Gemeente Boxtel)

Aeres Milieu Projectnummer : AM24584
Status rapport : Definitief
ISSN Nummer : 2214-5656
Datum : 12 maart 2026

Opdrachtgever : Movares
Willemsplein 2
5211 AK 's-Hertogenbosch

Opsteller rapport : drs. D. Hagens
Actorregistratienrs. : 26962666
Paraaf :

Redactie : L. Kruithof MSc.
Actorregistratienr. : 68991569
Paraaf :

Vrijgave : L. Kruithof MSc.
Actorregistratienr. : 68991569
Paraaf :

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

4002

Disclaimer

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden (opzet conform de geldende richtlijnen en protocollen).

Aeres Milieu accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid voor maatregelen of mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Aeres Milieu uitgevoerde onderzoek neemt. Tevens wordt opgemerkt dat Aeres Milieu voor het verkrijgen van de voor het bureau onderzoek noodzakelijke informatie (mede) afhankelijk is van externe bronnen. Voor Aeres Milieu is niet te verifiëren of deze bronnen altijd volledig en zonder fouten zijn. Hierdoor kan Aeres Milieu niet instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

In het kader van de AVG wordt in onze rapportages niet gewerkt met handtekeningen en/of parafen.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
1. INLEIDING	7
2. WERKWIJZE	10
2.1 Inleiding.....	10
3. BUREAUONDERZOEK	11
3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie.....	11
3.2 Landschappelijke situatie - bodem.....	12
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	13
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden	16
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal	24
4. VERWACHTINGSMODEL	29
5. AANBEVELINGEN	32
LITERATUURLIJST.....	33

Bijlagen:

- 1 Topografische ligging onderzoeksgebied
- 2 Archeologische gegevens cf. Archis 3
- 3 Archeologische Beleidskaart gemeente Boxtel
- 4 Overzicht geomorfologische kaart
- 5 Overzicht bodemkaart
- 6 Reliëfkaart

SAMENVATTING

In januari 2026 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Clarissenstraat 35 te Boxtel, in de gelijknamige gemeente.

De aanleiding hiertoe betreft een Omgevingsplanactiviteit (BOPA) ten behoeve van de (her)ontwikkeling van de locatie. De huidige bebouwing, woonhuis met achterbouw Clarissenstraat 35, zal worden gesloopt waarna er 3 woningen zullen worden gerealiseerd. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend. Er wordt vooralsnog uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van ten minste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Boxtel (2013) deels in een zone Categorie 2 (gebieden van zeer hoge archeologische waarde en historisch geografische objecten met een archeologische relevantie) en deels in een zone Categorie 3 (gebieden van hoge archeologische waarde). Binnen het bestemmingsplan Centrum Boxtel (2020) gelden respectievelijk de dubbelbestemmingen Waarde – Archeologie 2 en Waarde – Archeologie 3 met dezelfde ondergrenzen. De gemeente heeft middels deze kaart aangegeven dat er een archeologische onderzoeksplicht geldt.

Op basis van het uitgevoerde archeologische bureauonderzoek geldt voor het grootste deel van het plangebied (dekzand) een (middel)hoge archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het (laat-)paleolithicum tot en met het mesolithicum en voor nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Voor het zuidelijk deel (beekdal) geldt een lage archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het (laat-) paleolithicum tot en met het mesolithicum en voor nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Voor *off site* resten geldt een middelhoge verwachting voor de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Voor de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd geldt een hoge verwachting. Ter plaatse kunnen resten aanwezig zijn van het voormalige Clarissenklooster, bestaande uit funderingsresten, muurwerk van het klooster of bijgebouwen, resten van tuinen, begravingen e.d.

Conform de insteek zoals beschreven in hoofdstuk 1 'Aanleiding' zal een vervolgonderzoek worden uitgevoerd in en de vorm van een karterend booronderzoek. Dit gezien de ligging in de historische kern van Boxtel en de ligging tussen twee oude meanders van de Dommel. Middels een karterend booronderzoek kan nader in kaart worden gebracht wat de hoogteligging van een potentieel sporenniveau in de zone tussen deze twee waterlopen zal zijn. Deze informatie is van belang voor het bepalen van de mate van bedreiging door de geplande nieuwbouw (aard en diepte van de fundering) maar ook voor het bepalen van de locatie en aanlegdiepte van een eventueel proefsleuvenonderzoek.

Er wordt uitgegaan van het zetten van twee boorraaien langs de zuidelijke rand (circa 40 meter) en de oostelijke rand (circa 50 meter) om de beide waterlopen nader in kaart te brengen, waarbij om de 10 meter een boring wordt gezet. Daarnaast wordt ook in het overige deel van het plangebied een aantal boringen gezet.

Selectieadvies gemeente Boxtel¹

De ligging van het plangebied op een oudtijds omgraven terrein aan de Dommel, rechtvaardigt de hoge archeologische verwachting en noodzaak tot een vervolgonderzoek. De gemeente onderschrijft de historische relevantie van het terrein vanwege de relatie met het voormalige Clarissenklooster en het riddergoed Cronenbrugh. De binnen-Dommel, later vertakt in de Oude en Nieuwe Stroom vormen samen met de Dommel een belangrijke factor in de vormings- en gebruiksgeschiedenis van het terrein. Om die reden is het inderdaad zinvol om het verkennend booronderzoek te combineren met een karterend onderzoek naar de loop van verschillende fasen van de binnen-Dommel.

Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

¹ Selectieadvies archeologische monumentzorg Gemeente Boxtel: Clarissenstraat 35 te Boxtel, d.d. 12 februari 2026.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Administratieve gegevens onderzoekgebied	
Projectnaam	AM24584
OM-nummer	5880077001
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Boxtel
Plaats	Boxtel
Adres	Clarissenstraat 35 te Boxtel
Toponiem	Clarissenstraat 35
Kadastrale registratie	Boxtel, sectie K, nummer 2779 (gedeeltelijk)
x, y-coördinaten	Centrum: 150.701; 400.162
	NW: 150.677; 400.178
	NO: 150.702; 400.192
	ZW: 150.693; 400.144
	ZO: 150.729; 400.147
Aanleiding onderzoek	Omgevingsplanactiviteit (OPA)
Oppervlakte plangebied	Circa 1.402 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwd met tuin
Opdrachtgever	Movares
Bevoegde overheid	Gemeente Boxtel
Archeologisch adviseur	Erfgoed 's-Hertogenbosch, dhr. Johan Verspay
Opslag documentatie en materiaal	N.v.t./Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij provinciaal depot bodemvondsten Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch/E-depot
Uitvoering datum	Januari 2026

1. INLEIDING

In opdracht van Movares heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Clarissenstraat 35 te Boxtel
Gemeente	: Boxtel
Oppervlakte	: Circa 1.402 m ²
Huidig gebruik van de locatie	: Bebouwd met tuin
Toekomstig gebruik	: Woningbouw

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002 versie 4.2). Het archeologische onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en bodemgesteldheid van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bodemonderzoek betreft een Omgevingsplanactiviteit (BOPA) ten behoeve van de (her)ontwikkeling van de locatie. De huidige bebouwing, woonhuis met achterbouw Clarissenstraat 35, zal worden gesloopt waarna er 3 woningen zullen worden gerealiseerd. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de voorgenomen nieuwbouw zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord. Er wordt vooralsnog uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van ten minste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Boxtel (2013) deels in een zone Categorie 2 (gebieden van zeer hoge archeologische waarde en historisch geografische objecten met een archeologische relevantie) en deels in een zone Categorie 3 (gebieden van hoge archeologische waarde). Voor Categorie 2 geldt een onderzoekspllicht geldt bij elke bodemingreep dieper dan 40 cm beneden maaiveld én groter dan 50 m² en bij Categorie 3 geldt een onderzoekspllicht geldt bij elke bodemingreep dieper dan 40 cm beneden maaiveld én groter dan 50 m².² Binnen het bestemmingsplan Centrum Boxtel (2020) gelden respectievelijk de dubbelbestemmingen Waarde – Archeologie 2 en Waarde – Archeologie 3 met dezelfde ondergrenzen.³ De gemeente heeft middels deze kaart aangegeven dat er een archeologische onderzoekspllicht geldt.

Gezien de ligging in de historische kern van Boxtel en de ligging in een eerder door ArcheoPro uitgevoerd booronderzoek binnen een deel van de onderzoekslocatie, is in november 2024 contact opgenomen met Erfgoed 's-Hertogenbosch. Deze heeft aangegeven dat er een bureauonderzoek met een karterend booronderzoek uitgevoerd dient te worden. Dit gezien de ligging in de historische kern van Boxtel en de ligging tussen twee oude meanders van de Dommel. Middels een karterend booronderzoek kan nader in kaart worden gebracht wat de hoogteligging van een potentieel sporenniveau in de zone tussen deze twee waterlopen zal zijn. Deze informatie is van belang voor het bepalen van de mate van bedreiging door de geplande nieuwbouw (aard en diepte van de fundering) maar ook voor het bepalen van de locatie en aanlegdiepte van een eventueel proefsleuvenonderzoek.⁴

² Archaeo,2013, Gemeente Boxtel, Beleidskaart Archeologie.

³ www.omgevingswet.overheid.nl

⁴ E-mail Stefan Molenaar (Erfgoed 's-Hertogenbosch) d.d. 22 november 2024.

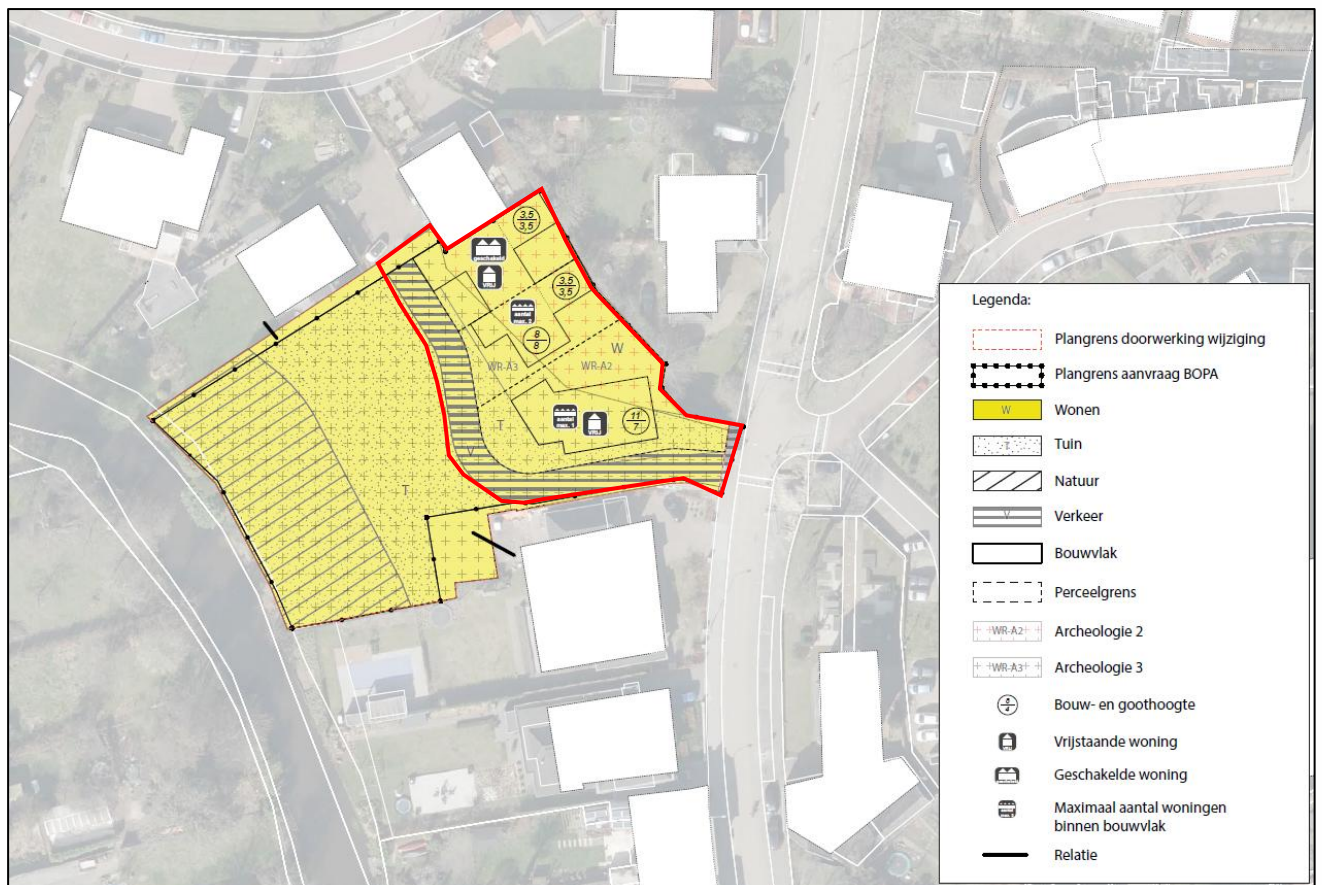
Gezien de mogelijke ligging ter plaatse van het voormalige Clarissenklooster is aanvullend aangegeven dat eerst een afzonderlijk bureauonderzoek dient te worden opgesteld: *‘Gelet op de rijke voorgeschiedenis van dit terrein en de directe omgeving en de mogelijke complexiteit van de aanwezige archeologie, raad ik aan eerst het bureauonderzoek uit te voeren en op basis daarvan een toegesneden aanpak uit te werken voor de boringen.’*⁵

Doel

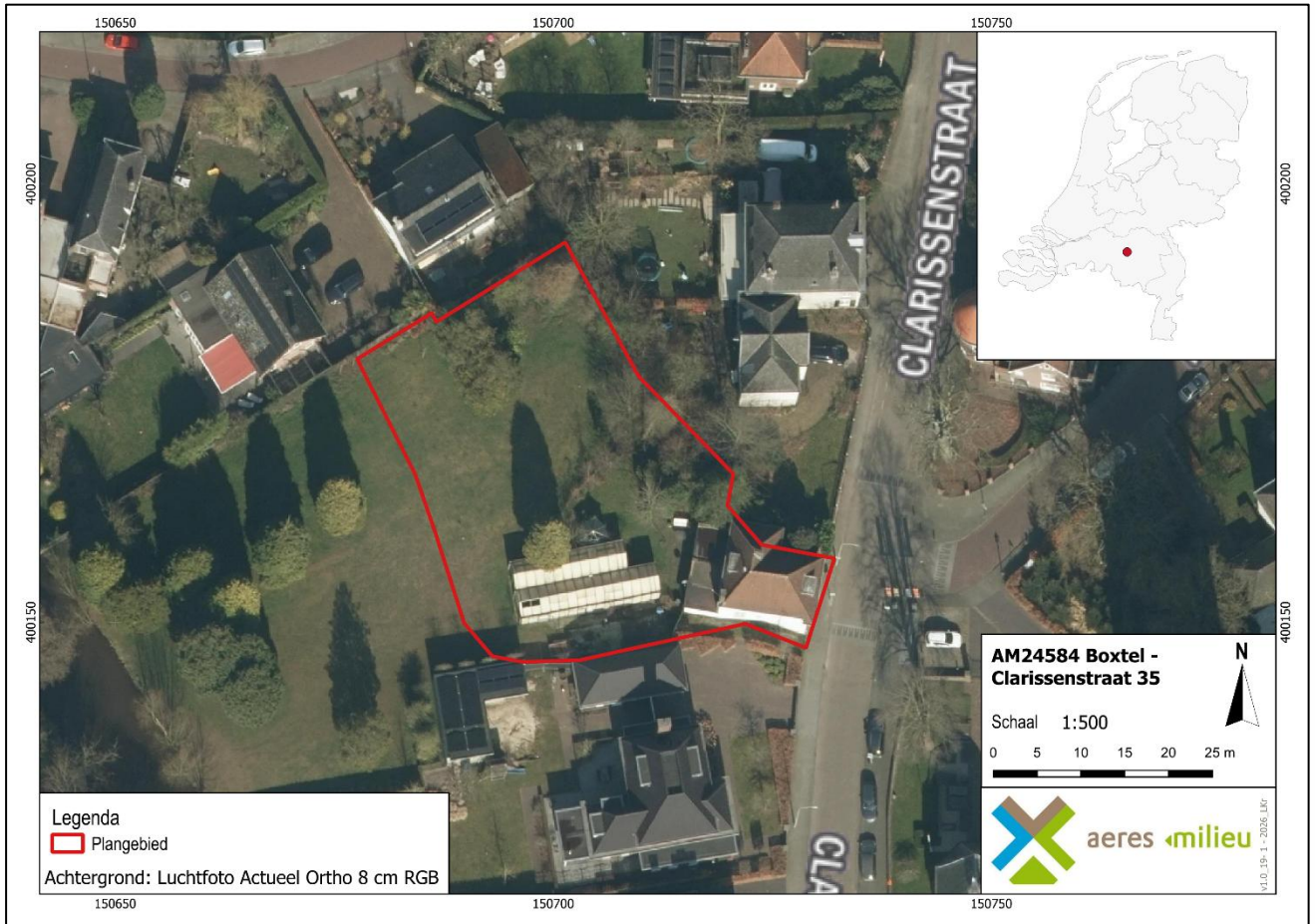
Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek.

Plangebied

Het plangebied ligt aan de Clarissenstraat in de dorpskern van Boxtel. Momenteel is het plangebied deels bebouwd (woonhuis met bijgebouw Clarissenstraat 35) en verder in gebruik als tuin (zie figuur 2). In het westen wordt het plangebied begrensd door tuin, in het noorden door het woonhuis met tuin Molenpad 1, in het noordoosten door het woonhuis met tuin Clarissenstraat 37, in het oosten door de Clarissenstraat en in het zuiden door het woonhuis met tuin Clarissenstraat 33 (Figuur 2).

Figuur 1. Plantekening met de weergave van de toekomstige inrichting, aangegeven met het rode kader. Het tuindeel (westelijke deel) blijft behouden. Tekening d.d. 29-08-2025 (Bron: Aangeleverd door de opdrachtgever).

Figuur 2. Ligging van het plangebied. Het plangebied is aangegeven met het rode kader (Bron: Luchtfoto Actueel Ortho 8cm RGB).

2. WERKWIJZE

2.1 Inleiding

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Beleidskaart van de gemeente Boxtel
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Geologische kaart van Nederland (2021)
- Geomorfologische kaart (Alterra, uit Archis3)
- Bodemkaart (Alterra)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN5)

Historische kaarten

- Hendrik Verhees (1803)
- Historisch kadastraal minuutplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2025)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

Heemkunde Boxtel, is op 20 januari 2026 per e-mail gecontacteerd met de vraag om aanvullende informatie betreffende het plangebied. De heer D. Bol van de Heemkunde Boxtel heeft aanvullende gegevens aangeleverd die verwerkt zijn op pagina 23.⁶

⁶ Reactie D. Bol, e-mail d.d. 20 januari 2026.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Het plangebied ligt in het zuidelijke zandgebied van Nederland, in de Roerdalslenk. De ondergrond wordt doorsneden door een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde breuken, die de Roerdalslenk en het Kempenblok begrenzen. De Roerdalslenk is opgevuld met een zandpakket van soms meer dan 15 meter dik.

Het dekzand is gevormd tijdens de laatste ijstijd (Weichselien; circa 115.000 – 11.700 jaar geleden), aan het eind van het Pleistoceen. Het huidige landschap is voor een groot deel in die periode gevormd. Er ontstond een steeds kouder en droger klimaat.⁷ In deze periode (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden) breidde het landijs zich sterk uit in Europa. Gedurende het grootste deel van het Weichselien was de bodem bevroren. Tijdens perioden dat er sprake was van dooi, werd door sneeuwsmelt- en regenwater veel sediment verspoeld, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd en dalen ontstonden. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn zeer divers in textuur. Ze bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend.⁸ Deze afzettingen zijn in het plangebied in de diepere ondergrond aanwezig.

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name tijdens het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 14.700 jaar geleden) en in sommige perioden van het Laat-Glaciaal (circa 14.700 – 11.700 jaar geleden), is de vegetatie grotendeels verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving optrad. De rivierafzettingen en de fluvioperiglaciale afzettingen raakten bedekt met dekzand.⁹ Dit dekzand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm) en arm aan grind. Het dekzand wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend. Het reliëf dat tijdens de dekzandafzetting is ontstaan, wordt gekenmerkt door vlaktes met depressies en dekzandruggen of dekzandkoppen. Het dekzand werd in verschillende fasen en omstandigheden afgezet, zo is het oude dekzand lemig en het jonge dekzand niet.¹⁰

Het klimaat werd tijdens het Holoceen warmer en vochtiger. Door het warmere klimaat smolten de in het Weichselien gevormde ijskappen en steeg de relatieve zeespiegel snel. Het landschap in de regio is door geologische processen weinig meer veranderd. Het dekzand werd door de toenemende vegetatie vastgelegd en de beken sneden zich in. Hierbij volgden ze de natuurlijke laagten, zoals de eerder gevormde dalen.

Als gevolg van ontbossingen door menselijke activiteiten heeft vanaf het neolithicum opnieuw verstuiving plaatsgevonden van het dekzand. Systematische ontbossingen vanaf de (late) middeleeuwen heeft grootschalige verstuivingen veroorzaakt. Hierdoor ontstonden landduinen. Deze stuifzanden worden tot het Laagpakket van Kootwijk van de Formatie van Boxtel gerekend en worden gekenmerkt als reliëfrijke zones in het landschap. Op circa 2,0 km ten noorden van het plangebied zijn dergelijke lage landduinen aanwezig.

Volgens de oppervlakte geologiekaart komen ter plaatse van het plangebied in de bodem dekzand en overige periglaciale afzettingen (code BX4) voor. Deze afzettingen behoren tot het Laagpakket van Wierden, onderdeel van de Formatie van Boxtel.

⁷ Berendsen 2019, 150; Stouthamer, Cohen en Hoek 2020, 205.

⁸ Berendsen 2019, 189.

⁹ Berendsen 2011, 190.

¹⁰ Stouthamer 2020, 202. Echter wordt dit onderscheid tussen Jong en Oud dekzand tegenwoordig niet meer gemaakt en worden deze beiden tot de Formatie van Boxtel gerekend.

Op de Geomorfologische kaart (Bijlage 4) is het plangebied niet gekarteerd gezien de ligging in de bebouwde dorpskern van Boxtel. Rondom de bebouwde zone komen verschillende geomorfologische eenheden voor, zoals dekzandruggen (code 10B53yc), dekzandwelvingen (code 3L51yc) en vlakten van ten dele verspoelde dekzanden of löss (code 2M53) en lokaal enige landduinen (code 11L54). De genoemde dekzandruggen en -welvinden wordt doorsneden door een beekdalbodem met meanderruggen en geulen (code 22R46). Het betreft het beekdal van de rivier de Dommel. Op basis van extrapolatie van de geomorfologische eenheden en het gegeven dat de Dommel direct ten westen van het plangebied stroomt, is het aannemelijk dat het plangebied deels of geheel binnen dit beekdal is gesitueerd.

Op het kaartbeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN5, Bijlage 7) is te zien dat het plangebied relatief hoog in het landschap ligt. Richting de dekzandruggen in het oosten loopt het maaiveld op. De zuidoostelijk gelegen dekzandkop is als lichte verhoging te herkennen. Met name de grotere dekzandruggen ten oosten en noordoosten en ook verder ten westen van het plangebied zijn als hooggelegen zones te herkennen. De hoogtes binnen het plangebied variëren tussen de 6,80 meter en 7,20 meter +NAP.

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Ook op de bodemkaart (Bijlage 6) is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van Boxtel. Gezien de verwachte ligging binnen het beekdal van de Dommel worden binnen het plangebied beekerdgronden in lemig fijn zand verwacht (code pZg23). Rondom deze beekerdgronden en ter plaatse van de dekzandruggen en dekzandwelvingen worden hoge zwarte enkeerdgronden in lemig zijn zand (code zEZ23) verwacht.

Hoge zwarte enkeerdgronden

Bij enkeerdgronden is sprake van een eerdlaag of eerddek. Dit (eerd)dek is ontstaan doordat in sommige gevallen al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Om de grond vruchtbaarder te maken, werden plaggen met de mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid. In de loop der tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan. De totale dikte van het plaggendek is bij de enkeerdgronden meer dan 50 cm. De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggendek (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn. Dergelijke cultuurdekken kunnen een beschermende werking hebben voor de potentieel aanwezige archeologische lagen.

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het plaggendek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn zoals vaker blijkt bij archeologisch onderzoek in bijvoorbeeld het oosten van Brabant. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het eerddek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het eerddek.

Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Beekeerdgronden

Beekeerdgronden zijn kenmerkend voor lagere gronden en dalen, waar vanwege de hoge grondwaterstand geen podzolering kan plaatsvinden. Door de aanvoer van organische stof ontstaat na verloop van tijd een bodem met een matig dik humeus dek (15-30 centimeter). De bovengrond van de beekeerdgrond (A-horizont) is circa 20-30 centimeter dik en zwart van kleur, en van natuurlijke oorsprong. De samenstelling van de ondergrond loopt sterk uiteen van zeer sterk lemig, zeer fijn zand tot leemarm, grindhoudend, matig fijn tot plaatselijk matig grof zand. De beekeerdgronden bevatten roestvlekken tot in de bovengrond. De aanwezigheid van roestvlekken duidt op een (zeer) slechte ontwateringstoestand van de ondergrond van deze bodem.

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige beekeerdgronden worden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap IIIb danwel Vb. Bij de hoge zwarte enkeerdgronden geldt de grondwatertrap VI. Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven. Bij een grondwatertrap IIIb/ Vb ligt de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 25 en 40 centimeter beneden maaiveld. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt tussen de 80 en 120 centimeter (bij grondwatertrap IIIb) danwel dieper dan 120 centimeter beneden maaiveld (bij grondwatertrap Vb). Voor grondwatertrap VI betekent dit dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 40 en 80 cm beneden maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 120 cm beneden maaiveld. Deze lage grondwaterstand zorgt voor slechte bewaringsomstandigheden voor eventuele organische resten.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Boxtel.

Er zijn relatief weinig sporen bekend van kampementen of nederzettingen van jager-verzamelaars uit de steentijd binnen de gemeentegrenzen van Boxtel. De sporadische vondsten die uit het mesolithicum en neolithicum bekend zijn, werden gevonden op de flanken van de zandruggen, direct bij de waterlopen zoals de Dommel.

Op basis van archeologische vondsten blijkt dat in Boxtel en directe omgeving permanente bewoning plaatsvindt vanaf de ijzertijd.¹¹ Na de Romeinse periode raakte het gebied vanaf de 4^e – 5^e eeuw grotendeels ontvolkt. De eerste middeleeuwse ontginningsactiviteiten in het gebied vinden dan plaats vanaf de 8^e – 9^e eeuw, waarbij in de regel dezelfde bewoningslocaties als tijdens de ijzertijd en Romeinse tijd werden gekozen. De bevolking groeide in de late middeleeuwen sterk, en men had behoefte aan nieuwe landbouwgronden. De traditionele gemeenschappelijke akkers volstonden niet meer.¹²

De nederzetting Boxtel is in de middeleeuwen ontstaan op een hoger gelegen dekzandrug bij een doorwaadbare plaats bij de rivier de Dommel. De nederzetting ontstond op de locatie waar de Dommel de weg tussen 's-Hertogenbosch en Eindhoven kruiste.¹³

11 Coenen 2004, 6, 9 en 10.

12 Kortlang en Leenders 2006, 19.

13 Kolman e.a. 1997, 97.

In de vroege middeleeuwen (omstreeks 800) is al melding van de nederzetting *Becoloth*. Het is niet met zekerheid vast te stellen dat het hierbij om het huidige Boxtel gaat. In de vroeg 12^e eeuw is melding van *Buchestelle* in een akte betreffende de bezittingen van de abdij van Echternach.¹⁴

Latere middeleeuwse vermeldingen zijn *Bocstella*, *Bucstel* en *Bouxstele*. De naam is een samenstelling van *stelle*, een verbastering van het Germaanse *stalja*, 'verblijf- of vindplaats', en *bok* 'beuk' of *buk* 'reebok'.¹⁵

In de middeleeuwen was Boxtel een heerlijkheid, in bezit van de heren van Boxtel. De eerste heren van Boxtel waren Gerard van Boxtel en Willem van Boxtel. Zij woonden niet op het kasteel Stapelen, direct ten zuidwesten van de dorpskern van Boxtel, maar woonden vermoedelijk op een residentie waar nu de Sint Petruskerk staat, gelegen op een omgrachte, kunstmatig opgeworpen heuvel. Kasteel Stapelen werd vanaf omstreeks 1300 wel de residentie van de Heren van Boxtel.¹⁶ De ronde, hooggelegen heuvel ter plaatse van de Sint Petruskerk was de kern van het middeleeuwse Boxtel en raakte vanaf de 13^e eeuw bebouwd (figuur 3). Op het AHN staat deze heuvel dan ook als hooggelegen zone aangegeven (bijlage 7).

Tijdens de Tweede wereldoorlog zijn volgens de gegevens enkele tientallen woningen (licht) beschadigd en/of verwoest in Boxtel. In december 1940 werden een aantal gebouwen tegenover het station verwoest.¹⁷ Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) zijn geen meldingen of gegevens bekend.¹⁸ Volgens de Explosievenkaart zijn meerdere ruimingen door de EODD bekend, waaronder een direct ten oosten van de kerk. Ook zijn in en bij het dorp in de jaren 1942, 1943 en voornamelijk in 1944 meerdere vliegtuigen gecrasht. Een crash vond plaats bij de kruising Prins Hendrikstraat – Rechterstraat, op circa 200 meter ten zuidwesten van het plangebied.¹⁹ De andere crashes vonden hoofdzakelijk plaats in het buitengebied, met name ten noorden van Boxtel.²⁰ Er zijn geen aanwijzingen dat binnen het plangebied oorlogsgelateerde verwoestingen of crashes hebben plaatsgevonden, maar dit is niet uit te sluiten.

Clarissenklooster (14^e eeuw – 1717)

Op 17 januari 1472 werd door de bisschop van Luik toestemming verleend tot de stichting van een klooster voor devote vrouwen volgens de leefregels van de Derde Orde van Sint Franciscus.²¹ Leden van deze orde worden ook wel tertiaressen genoemd. De eerste vermelding van het klooster dateert uit 1468 in een schepenoorkonde van Boxtel.²² Het klooster werd gesticht vanuit en binnen het van oorsprong 14-15^e -eeuwse Huis Cronenburgh. De kloosterorde had hiervoor namelijk het riddergoed Cronenborch gekregen van de familie Van Cronenborgh. De familie was door huwelijk verwant aan de familie Van Merheim, de heren van de heerlijkheid Boxtel. Het klooster krijgt in 1471 de naam Sint-Elisabethsdal.

In de jaren daarna groeit het aantal kloosterlingen van 40 naar 60 mensen in 1485.²³ In 1499 werd de kloosterkerk gewijd. Naast activiteiten in het klooster verrichten de kloosterlingen ook werkzaamheden in en voor de gemeenschap, buiten de kloostermuren. In het jaar 1513 veranderd dit als de vrouwen in het klooster gaan leven volgens de regel van Sint Clara. Vanaf dan worden de kloosterlingen Clarissen genoemd. Het werd daarmee een gesloten klooster.

14 www.heemkundeboxtel.nl.

15 Van Berkel en Samplonius 2006, 73.

16 www.heemkundeboxtel.nl.

17 Van Blankenstein 2006, 76.

18 www.ikme.nl

19 www.explosievenkaart.nl

20 Auwerda en Grimm 2008 (Verliesregisters 1939 tot en met 1945); www.bhic.nl.

21 Coenen 2004, 100-101.

22 De Visser 2021, 53.

23 De Visser 2021, 53 en 61.

Ze leggen zich dan toe op een beschouwend leven waarbij deze contemplatieve orde wordt gekenmerkt door een strikt gemeenschapsleven in gebed, stilte en bezinning.²⁴

In het jaar 1540 vindt er een grote brand plaats waarbij alle gebouwen worden verwoest en slechts een kippenhok overblijft. Kort daarna vindt er nieuwbouw plaats van het kloostercomplex. Gedurende Tachtigjarige Oorlog vinden de Clarissen tussen 1580 en 1611 onderdak binnen de stadsmuren van 's-Hertogenbosch. Na het einde van de oorlog worden door de Staten-Generaal in 1648 aan het klooster opgelegd dat er geen nieuwe novicen meer worden aangenomen. Dit met als doel dat de orde in Boxtel zou uitsterven en daarmee het kloostercomplex in handen van de staat zou vallen. Dit zouden de Clarissen nog lang kunnen rekken.²⁵

In 1717 moest het klooster uiteindelijk gesloten worden en werd het later afgebroken.²⁶

Locatie van het goed en klooster

Het oorspronkelijke riddergoed Cronenborch lag aan de Dommel. Daarlangs werd het klooster met kerk gebouwd in de tweede helft van de 15^e eeuw. Na een schenking van een naastgelegen terrein (met huis en vijver), kon het klooster verder worden uitgebreid. Deze moet ook vrij dicht of direct aan de Dommel hebben gestaan. De Visser geeft aan dat de schenking 'Cronenborch' bestaat uit een huis met hofstede en een hof met bezittingen. Deze liggen ter plaatse van de huidige huizenblok Clarissenstraat huisnummers 9 tot 31 en tegenover de toren van de Sint Petruskerk.²⁷

Figuur 3: Boxtel op de kaart van Hendrik Verhees uit 1803 met de kenmerkende ronde, omgrachte heuvel waarop de Sint Petruskerk ligt. De kaart is westgericht (het noorden bevindt zich aan de linkerkzijde). Het plangebied aan de Stationsstraat valt net buiten het ingetekende kaartbeeld. De rode cirkel geeft aan waar het plangebied zich bij benadering bevindt.

24 De Visser 2021, 53.

25 Coenen 2004, 100-101, 182-185.

26 De Visser 2021, 53.

27 De Visser 2021, 57.

De Visser heeft mede op basis van een artikel uit 1949²⁸ een reconstructie gemaakt van de ligging van het klooster. Dit zal uit een kloostergebouw met bijgebouwen (boerderij) en een kerk met begraafplaats hebben bestaan alsook tuinen. Ook was onder meer een wasserij en brouwerij aanwezig waarvan niet duidelijk is of het een los gebouw betrof. Het geheel zal zijn ommuurd en deels voorzien van een heg. In 1728 werd het klooster en de kerk verkocht en daarna afgebroken.

Ter plekke hiervan werden drie rijen huizen gebouwd. Onder de huizen werden op enkele locaties funderingsresten aangetroffen. Ook werden in de tuinen zware muurfunderingen aangetroffen. Deze liepen vaak door tot aan de Dommel. Ook werden kloostermoppen en stukken leisteen gevonden. Deze werden toegeschreven aan het klooster. In een ander tuinperceel werden botresten en een zerk gevonden, behorend bij de begraafplaats van het klooster. Bij Clarissenstraat 9, tegenover de Oude Kerkstraat, staat nog altijd het oude poortgebouw van het klooster dat vermoedelijk toegang gaf tot de tuin.²⁹

Op basis van de vermelding van het klooster op de kaart van Hendrik Verhees uit 1803 staat de locatie van het dan al 86 jaar geleden gesloopte klooster als symbool aangegeven ter hoogte van de Sint Petruskerk en gelegen tussen de dan aanwezige gebouwen aan de Clarissenstraat en de Dommel (zie Figuur 3 en 6).

Dommel

Het plangebied grensde aan het kloosterterrein in enge zin en maakt deel uit van een terrein dat in 1486 uit een moerassig gebied. De Koppel, de straat gelegen ten noorden van de kerkheuvel, werd afgezonderd met de aanleg van een 'nieuwe stroom' in dat jaar.³⁰ De 'oude stroom' vormde de zuidgrens van het perceel en liet de Kerkweijer, gevoed door de Binnendommel, afwateren op de Dommel. Bij de nieuw stroom werd een losplaats gebouwd, waarvan Leenders vermoed dat deze aan de noordzijde van deze loop -de molenzijde- zal hebben gelegen. Dit is nog niet nader bevestigd. In 1503 werden nieuwe voorzieningen aangebracht om de erosie van het Dommelwater tegen te gaan door middel van de aanleg van een dam. Deze dam liep van even ten zuiden van het klooster tot aan de nieuwe stroom.³¹

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Op de leidende Archeologische Beleidskaart van de gemeente Boxtel (2013) ligt het plangebied deels in een zone Categorie 2: 'Gebieden van zeer hoge archeologische waarde en historisch geografische objecten met een archeologische relevantie' en deels in een zone Categorie 3: 'Gebieden van hoge archeologische waarde (Bijlage 3).³² Categorie 2 betreft het historische dorpshart met de kerkheuvel met de Sint Petruskerk en enkele buffers van vindplaatsen. Categorie 3 betreft de historische kern van Boxtel. Deze valt samen met het AMK-terrein 16.803 (zie onder).

In de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 500 meter) zijn volgens de gegevens uit Archis3 één archeologisch monument en zijn meerdere archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend (Bijlage 2 en Tabel 1).

Monumentnummer 16.803

De oude dorpskern van Boxtel staat aangegeven als een monument van hoge archeologische waarde. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse bewoning aangetroffen worden.

28 Artikel 'Wat er van het Clarissenklooster thans rest' in 'Historische verrekijker, Brabants Centrum, 5^e jaargang april en mei 1949.

29 De Visser 2021, 66.

30 De Visser 2021, 76-77.

31 Schriftelijke mededeling 10 december 2025, dhr. J. Verspay (Erfgoed 's-Hertogenbosch). Afkomstig uit boek De Visser p. 77.

32 Archaeo,2013, Gemeente Boxtel, Beleidskaart Archeologie.

Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. De grenzen zijn voornamelijk gebaseerd op historisch kaartmateriaal uit de 19^e en de vroeg 20^e eeuw. Het plangebied ligt binnen de begrenzingen van het monument.

Onderzoeksmelding in het plangebied

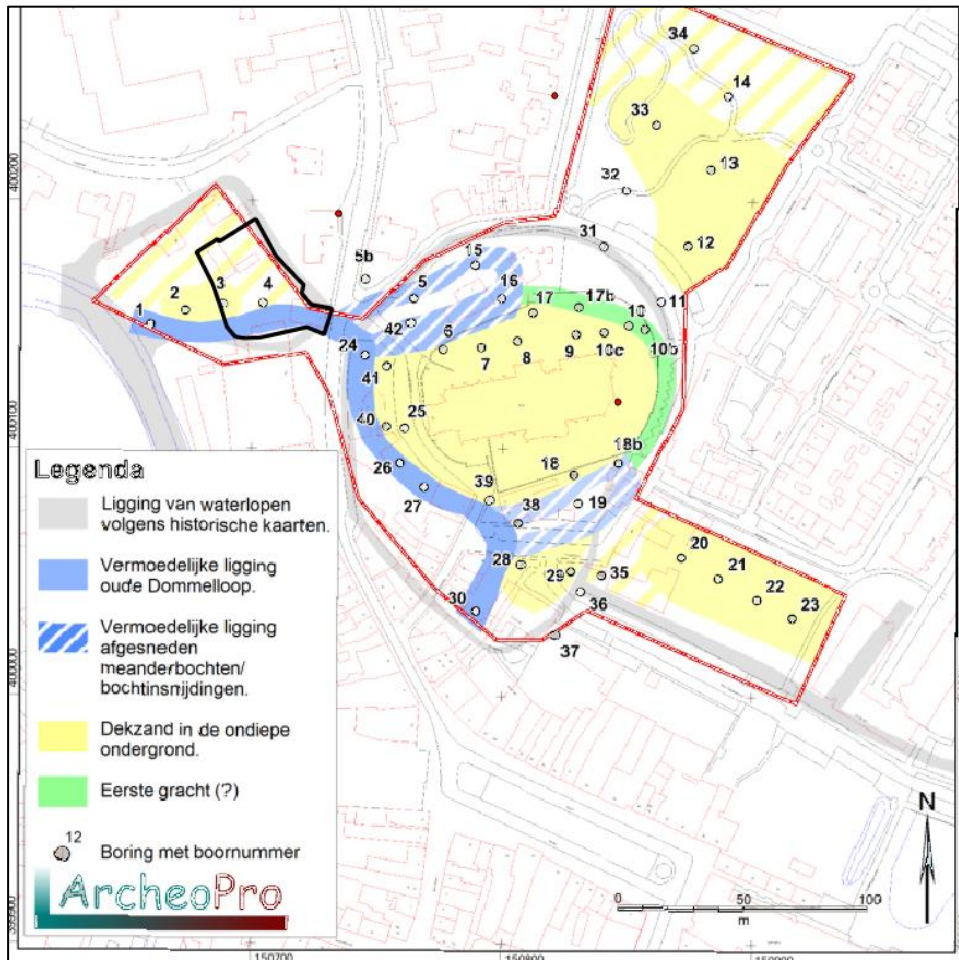
Zaakidentificatie 225154100

In 2009 is door ArcheoPro een booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van de kerkheuvel en de omliggende zones. Het onderzoek werd uitgevoerd met name als doel om duidelijkheid te geven omtrent de geologische betekenis van de kerkheuvel. De resultaten van de 46 zandgutsboringen laten duidelijk zien dat de kerkheuvel een natuurlijke dekzandhoogte vormt die oorspronkelijk ruim anderhalve meter boven het omliggende dekzandlandschap uitstak. De Petruskerk staat op het hoogste deel van deze dekzandhoogte. Met name in westelijke-, noordwestelijke- en zuidelijke richting, liep deze dekzandhoogte vrij steil af. Dit kwam door de aanwezigheid van een oude Dommelloop die zich tot tegen de dekzandhoogte had ingesneden. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat deze Dommelloop de natuurlijke heuvel voor ruim twee-derde omsloot. Dit kwam vooral doordat ten noorden en ten zuiden van de kerkheuvel oude meanderbochten of bochtinsnijdingen lagen.

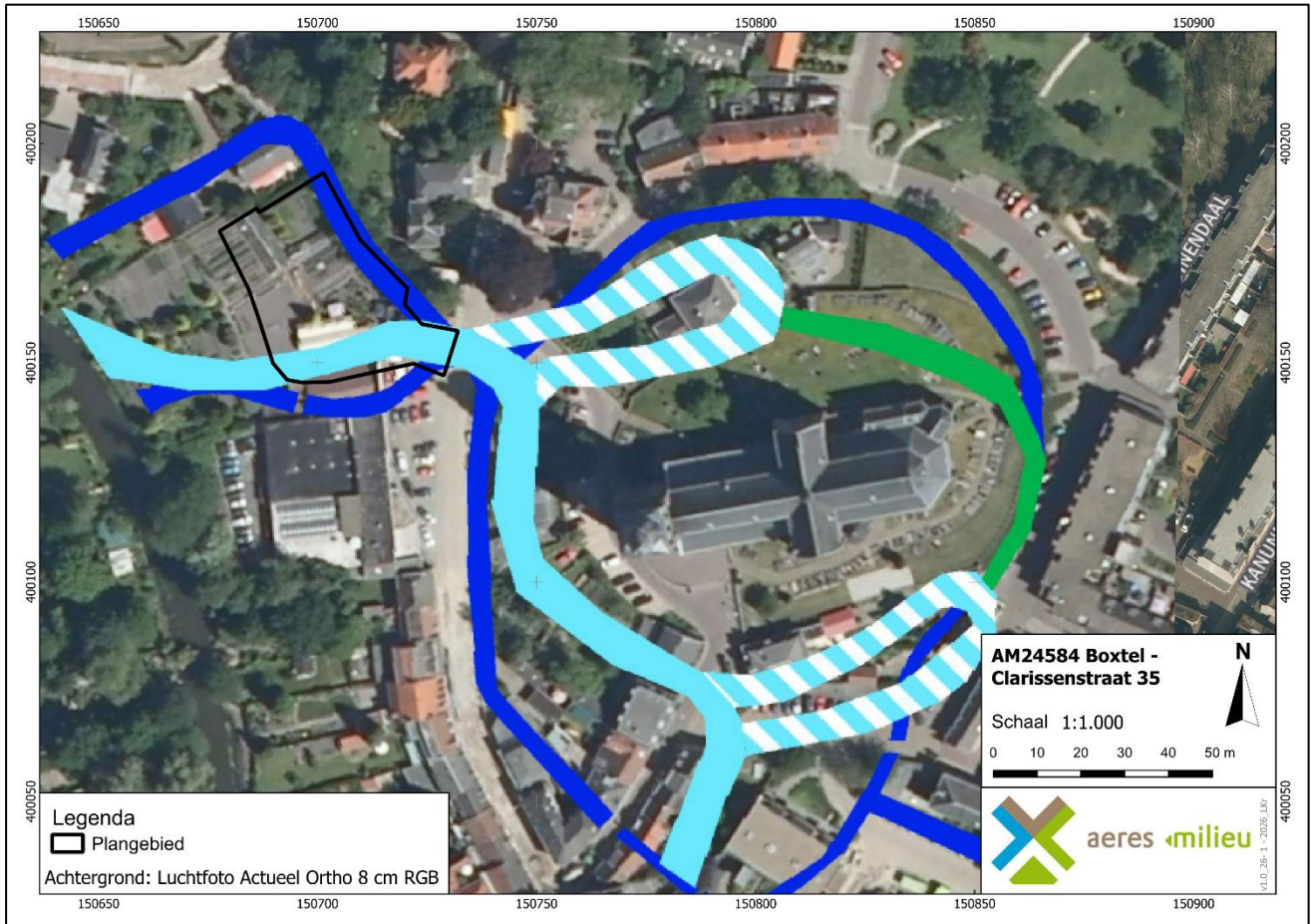
Het huidige plangebied ligt voor een groot deel binnen het onderzoeksgebied van ArcheoPro. Hier werden boringen 3 en 4 gezet. In dit deel van het plangebied ligt een voormalige meanderbocht van de Dommel (Figuur 4).³³ In de boringen 1 en 5 (aan weerszijden van het plangebied) werden kleilagen aangetroffen. Het betreft hier waarschijnlijk afzettingen die zijn gevormd tijdens een verlandingsfase van de oude loop van de Binnendommel. Als sprake zou zijn van een continue stromende rivier, dan zou slechts zand zijn afgezet. Gedurende perioden met een hoge waterafvoer in de hoofdstroom van de toenmalige Dommel, werd in deze verlandende loopzand afgezet. In de perioden waar sprake was van verminderde wateraanvoer, kwamen hier meegevoerde plantenresten tot bezinking.

Met behulp van deze boorgegevens is een voormalige oude Dommelloop gereconstrueerd met twee afgesneden meanders of bochtinsnijdingen (Figuur 4 en 5).

33 Exaltus en Orbons 2009, 36 (ArcheoPro rapport nr. 964).

Figuur 4. Boorpuntenkaart met de oude loop van de Dommel en oude bochten. Het huidige plangebied is aangegeven met het zwarte kader. Hierbinnen liggen boringen 3 en 4 (Bron: Exaltus en Orbons 2009, 36 (ArcheoPro rapport nr. 964)).

Donkerblauw: ligging Binnendommel 'nieuwe stroom' uit 1503 op basis van kadastrale minuutplan.
 Lichtblauw: Vermoedelijke ligging van de afgesneden meanders op basis van de boringen ArcheoPro 2009.
 Figuur 5. Reconstructie van de Dommelloop. Het plangebied is aangegeven met het zwarte kader (Bron: Dijkstra en Van der Eerden 2011, 27).

Onderzoeks- en vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
3293788100	Direct ten zuiden van het plangebied	Bureauonderzoek door Buro de Brug in 2015	De zeer hoge archeologische verwachting, vanwege de ligging binnen de historische kern van Boxtel en in het bijzonder vanwege de veronderstelde aanwezigheid van het Clarissenklooster - zoals beschreven in het gemeentelijke advies - wordt niet bevestigd door het bureau- en booronderzoek. Het terrein is zeer arm aan vondstmateriaal en de bodem kent geen archeologisch relevante gelaagdheid die verband zou kunnen houden met bewoning in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Geconcludeerd kan worden dat er op het terrein geen klooster heeft gestaan. Daarmee vervalt de zeer hoge archeologische en cultuurhistorische verwachting uit de beleidsadvieskaart voor het plangebied. Vanwege het natte karakter is de verwachting ten aanzien van eventuele off site sporen, zoals schuurtjes, die verband kunnen houden met het (mogelijk elders aanwezige) klooster, zeer laag.
2003504100	Circa 40 m ten zuidoosten van het plangebied	IVO-p door RCE in 1994	Er is geen nadere informatie beschikbaar in Archis of DANS datastation archaeology

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
3264716100	Circa 60 m ten zuiden van het plangebied	Particuliere vondst in 2011	In januari 2011 heeft de Gemeente Boxtel in de Oude Kerkstraat in Boxtel ten westen van de toren van de St. Petruskerk een aantal nieuwe parkeerplaatsen laten aanleggen van zogenaamde 'Van Hees-keitjes', afkomstig uit het wegbed van de oude steenweg naar 's-Hertogenbosch. Tijdens deze werkzaamheden het vlak en de zandstort afgezocht op oogvondsten. Saillante vondsten zijn een fragment van een Badorf reliëfbandamfoor, fragmenten van Andenne aardewerk en vijf fragmenten van bekapte tufstenen steenblokken. Omstreeks dezelfde tijd op deze locatie detectorvondsten gedaan uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Opvallend is dat een deel van deze vondsten afkomstig is uit een periode voorafgaand aan de bouw van de St. Petruskerk. Mogelijk was op deze locatie toentertijds bewoning aanwezig van een geheel andere aard (een mottekasteel of een moated site?).
3229132100	Circa 60 m ten zuidoosten van het plangebied	Van Lierop in 2008	Tijdens metaaldetectie is in een wegens uitbreiding van de Protestantse kerk in Boxtel gegraven bouwput op een diepte van 70 cm -mv een in deze contreien zeer zeldzame laatmiddeleeuwse munt: een Dubbele Mijt van Brogel op naam van Jan van Bunde (1420-1456) gevonden. De Belgische numismaticus Paul Lucas weet in zijn standaardwerk te melden dat er in Bunde zelf mogelijk ook muntslag heeft plaatsgevonden op naam van Jan van Bunde, heer van Brogel en Bocholt. De toeschrijving is gebaseerd op het voorkomen van de naam BVNDE op munten. De archeologische context van de munt is waarschijnlijk een nederzetting-context, die van het laat-middeleeuwse stadje Boxtel.
2905165100	Circa 70 m ten zuidoosten van het plangebied		Melding "Oud Archief".Op de verwijzing in het CAA naar bovenstaand archief staat de tekst: '150.825/400.100 Kleine bronzen lanspunt uit heuvel (St. Petruskerk staat op deze heuvel)'. Onder genoemde coördinaten is in het Oud Archief niets teruggevonden. In Felix 1945 (zie Literatuur) is een dergelijk object uit Boxtel beschreven; waarschijnlijk gaat het om hetzelfde exemplaar als hier bedoeld is. De omschrijving in Felix 1945 luidt: 'Lanzenspitze mit smalemBlatt, wie Abb. 298. Leiden, 1937/7.1' (voor dit RMO-inventarisnummer dient de lettercode 'k' van Noord-Brabant te worden toegevoegd).
5263197100	Circa 105-170 m ten zuiden van het plangebied	Proefsleuvenonderzoek door Universiteit van Amsterdam.	Het betreft een gemeenschapsarcheologisch onderzoek aan de hand van proefputten naar het ontstaan en de ontwikkeling van Boxtel. Op verschillende locaties werden samen met vrijwilligers proefputjes van 1 x 1 meter gegraven. Onder meer werden meerdere aardewerkscherven gevonden. In de proefputten aan de Clarissenstraat (wp 5, 6 & 7) werd Elmpt, Paffrath-, Pingsdorf- en Zuid-Limburgs aardewerk aangetroffen, wat goed aansluit bij de vroegste fase van het dorp.
3288466100	Circa 60 m ten oosten van het plangebied	Particuliere vondst in 2005	In 2005 heeft de vinder/vondstmelder tijdens metaaldetectie bij het protestantse kerkje in de Clarissenstraat in Boxtel een laatmiddeleeuwse riemgesp met een enkelvoudige ronde beugel en een angel over de gehele breedte gevonden.

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
3192820100	Circa 70 m ten oosten van het plangebied	Particuliere vondst in 2004	In mei 2004 werden tijdens graafwerkzaamheden op het belendend perceel ten behoeve van de bouw van een woning materiaal verzameld dat bij het aanleggen van de bouwput tevoorschijn kwam tot op een diepte van circa 3 meter onder het maaiveld. Het blijkt hier te gaan om (voornamelijk grote aardewerkfragmenten uit een laatmiddeleeuwse afvalkuil en enig materiaal van secundaire aard uit de bovengrond. Opvallend is hier de aanwezigheid in de afvalkuil van een aanzienlijke hoeveelheid 13 ^e en 14 ^e -eeuws aardewerk. Waaronder randfragmenten van laatmiddeleeuws Pingsdorf en Brunssum-Schinveld tuitpotten, een archeologisch bijna complete roodbakkende Zuid-Limburgse kan en een zandstenen vijzel.
2248499100	Circa 230 m ten noordoosten van het plangebied	BO door Becker en Van de Graaf in 2009	Er is geen nadere informatie beschikbaar in Archis of DANS datastation archaeology.
2128797100	Circa 230 m ten zuidoosten van het plangebied	Booronderzoek door BILAN in 2006	Het westelijk deel van het plangebied is afgetopt en bedekt met een opgehoogd met een 70 – 170 cm dik recent ophoogpakket. In het oostelijk deel is oorspronkelijke bekeergrond nog gedeeltelijk aanwezig. Er is een archeologische begeleiding geadviseerd.
5796356001	Circa 460 m ten zuidoosten van het plangebied	Bureauonderzoek door KSP Archeologie in 2025	Het plangebied is gesitueerd in het Brabantse dekzandlandschap, ten oosten van de oude bebouwingkern van Boxtel en het beekdal van de Dommel. Binnen het plangebied worden dekzandruggen al dan niet met een oud bouwlanddek verwacht. De oorspronkelijke dekzandbodem is vermoedelijk afgedekt door een humusrijk akkerdek met een dikte van 55 tot 60 cm. De kans is groot dat de bodem (deels) verstoord is geraakt tot 70-80 cm -mv als gevolg van de grootschalige herinrichting van het gebied in de jaren 70 van de vorige eeuw. Op basis van de bekende gegevens omtrent archeologische waarden in het gebied moet worden geconcludeerd dat voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten daterend vanaf het Neolithicum. Vanwege de afwezigheid van landschappelijke kopjes of gradiëntzones of de directe nabijheid van open water geldt een lage verwachting voor nederzettingen van jagers-verzamelaars. Daarnaast geldt een hoge verwachting voor sporen van een verdedigingslinie uit de 19 ^e eeuw in het plangebied.
4720878100	Circa 500 m ten zuidoosten van het plangebied	Booronderzoek door ArchePro in 2019	Op basis van de resultaten van het booronderzoek kan de hoge archeologische verwachting voor (behoudenswaardige) resten uit het neolithicum en jongere perioden worden bijgesteld naar middelhoog. Geadviseerd wordt dan ook om bij grootschalige graafwerkzaamheden dieper dan 50 cm – mv aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren.
4579525100	Circa 310 m ten zuidoosten	Begeleiding door Den Ouden Bodac bv in 2017	Tijdens de archeologische begeleiding is waargenomen dat de bodemopbouw bestond uit een bouwvoor en (sub)recent ophoogpakket tot ongeveer 110/120 cm beneden maaiveld (ongeveer 7 m +NAP).

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
	van het plangebied		Daaronder is een zwarte A-horizont aangetroffen (ook deels gevormd door ophoging). Uit het booronderzoek blijkt dat deze laag, samen met een AC-menglaag reikt tot ongeveer 6m +NAP, waarna de overgang naar de C-horizont volgt. De civiele werkzaamheden reikten nergens tot de onderzijde van de A-horizont, de diepst roerende werkzaamheden (rioolsleuf) reikte tot maximaal 6,5 m +NAP. Tijdens het onderzoek zijn, naast de boven genoemde bodemlagen, drie spoornummers uitgedeeld. Spoor 1 betreft een zone met veel baksteenpuin ter plaatse van een boerderij die op de kadastrale minuut is ingetekend en was herkenbaar in de A-horizont, onder het ophoogpakket. Deze boerderij was begin 20 ^e eeuw reeds gesloopt, zoals blijkt uit de bonnekaart. De sporen 2 en 3 betroffen banen van bouwzand en vormen mogelijk de archeologische neerslag van gedempte sloten. Spoor 3 lijkt overeen te komen met een perceelsscheiding op de kadastrale minuut, spoor 2 loopt hieraan min of meer evenwijdig. Indien beide gedempte sloten zijn betreft het waarschijnlijk sloten uit de nieuwe tijd die in de tweede helft van de 20 ^e eeuw gedempt zijn, mogelijk voorafgaand aan de uitbreiding van het gemeentehuis. In het (sub)recente ophoogpakket is een vijftal fragmenten aardewerk waargenomen, maar niet verzameld (vanwege de context). Het betreft materiaal uit de (late-) nieuwe tijd en heeft geen waarde voor het dateren van archeologische waarden.
4633065100	Circa 155 m ten zuiden van het plangebied	Begeleiding door BAAC BV in 2018	Tijdens de begeleiding van de herinrichting zijn sporen aangetroffen behoren tot een behoudenswaardige vindplaats. Het betreft de bewoningsresten van het historische Boxel daterend van de 12e tot het begin van de 20 ^e eeuw. Het gaat om een gestratificeerde vindplaats waarbinnen ten minsten vijf fasen zijn te onderscheiden. Aangezien tijdens het onderzoek slechts een klein deel van de vindplaats is aangesneden, zullen de sporen buiten de onderzochte delen ook aanwezig zijn. Derhalve kan aan het gehele gebied van de Markt en omgeving een hoge archeologische waarden worden gegeven.
2051919100/ 2062976100	Circa 150 m ten zuiden van het plangebied	Booronderzoek en IVO-p door BAAC in 2005	BO/IVO-o: Tijdens het booronderzoek is een ophogingslaag uit de 14 ^e – 15 ^e eeuw aangetroffen. Hierdoor blijft de hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd gehandhaafd. Er is een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. IVO-p: De bovenste meter van het gehele terrein is verstoord. De aangetroffen vondsten dateren uit de 13 ^e tot 18 ^e eeuw. Er zijn geen aanwijzingen voor bebouwing uit de 13 ^e eeuw aangetroffen. Er is een greppel met beschroeiing waartegen veel vondstmateriaal is afgezet. Op het hoge terrein is in de 17 ^e eeuw een looihuis gebouwd.
2208679100 / 2384165100 / 2410902100 / 2208687100 / 2384027100 /	Circa 450 m en 200 m (vindplaats 4) ten noorden en 200 m en 490 m ten	Bureauonderzoek en archeologische begeleiding door RAAP in 2008-2010	Verspreid over Boxel is door RAAP op meerder locaties een archeologische begeleiding uitgevoerd. Hieruit bleek dat vindplaats 5 bestaat uit een deel van de fundering van een fabrieksgebouw uit de tweede helft van de 19 ^e eeuw die redelijk goed bewaard is gebleven.

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
2208695100/ 2384310100	zuidoosten van het plangebied (vindplaats 5)		De vindplaatsen 1, 2, 3 en 4 bestaan uit vondsten waarvan de context niet kon worden achterhaald omdat zij in een verstoorde laag zijn aangetroffen. De vindplaatsen 6 en 7 betreffen (afval)dumps uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd waarvan de vondsten bestaan uit een relatief grote hoeveelheid gebroken aardewerk, glazen flessen, stenenkruiken, een ingedeukte koperen ketel, een fragment van een koperen kandelaar, Engelse geweeramunitie, een Nederlandse helm en een Duitse Karabijn uit de tweede wereldoorlog. De vondsten bevonden zich tussen winkelkarretjes en oude fietsen. Dit betekent dat de vondsten niet meer in hun oorspronkelijke positie lagen.
2262681100	Circa 230 m ten westen van het plangebied	Bureauonderzoek door Sweco in 2009	Er is geen nadere informatie beschikbaar in Archis of DANS data station archaeology
5627349100	Circa 150 m ten westen van het plangebied	Booronderzoek door BAAC in 2024	Volgens de eerste bevindingen is de bodem deels verstoord en ligt direct op de C-horizont op meer dan een meter beneden maaiveld. Soms een begraven beekbed.
2148974100	Circa 360 m ten westen van het plangebied	Booronderzoek door ADC in 2007	Er zijn geen directe aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Wel is een intact esdek aangetroffen.
5875890001	Circa 320 meter ten westen van het plangebied	Booronderzoek door Aeres Milieu in 2026	Volgens de eerste bevindingen bestaat het aangetroffen bodemprofiel uit een AC-profiel. Op basis van de kleur van de dekzandafzettingen kan worden gesteld dat in het plangebied langdurig nat is geweest.
2368598100	Circa 300 m ten zuidwesten van het plangebied	Booronderzoek door Synthegra in 2012	De natuurlijke veldpodzolgrond is in het hele plangebied verstoord door ploegwerkzaamheden. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die concreet wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Het plangebied ligt in de historische kern van Boxtel en in de directe omgeving is een Romeinse weg aangetroffen. Daarom kunnen binnen het plangebied resten en sporen uit deze perioden vooralsnog niet worden uitgesloten.
2326144100	Circa 300 m ten zuidwesten van het plangebied	Bureauonderzoek door ADC in 2011	Gezien de ligging van het plangebied in de historische kern van Boxtel is de kans op het aantreffen van resten uit de late middeleeuwen groot. De kans op het aantreffen van resten uit de Nieuwe tijd is kleiner aangezien het gebied in deze periode voornamelijk in gebruik was als bouwland. Met name uit de Romeinse tijd worden resten verwacht vanwege de vondst van een weg uit deze periode circa 270 m ten oosten van het plangebied. Binnen het plangebied moet rekening worden gehouden met een (deels) verstoorde bodem als gevolg van agrarische activiteit, de huidige ligging van het riool, kabels en leidingen of andere (sub)recente grondroerende activiteiten.

Onderzoeksmelding	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
2272214100	Circa 480 m ten zuidwesten van het plangebied	Booronderzoek door Becker en Van de Graaf in 2009	Er is geen nadere informatie beschikbaar in Archis of DANS data station archaeology
5475790100/ 5536686100	Circa 480 m ten noordwesten van het plangebied	Bureau- en booronderzoek door Geonius in 2023/2024	In totaal zijn zes boringen uitgevoerd. In twee boringen werden diepe verstoringen waargenomen, hieronder resteerde enkel nog de C-horizont. Ter plaatse van de reeds aanwezige buffer bleek de oorspronkelijke bodem afgegraven te zijn tot op de C-horizont. Enkel in boring 5 leek nog een restant van een BC-horizont aanwezig te zijn. Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Tabel 1. Overzicht van Archismeldingen binnen een straal van één km rond het plangebied.

De heer D. Bol van de Heemkunde Boxtel heeft aanvullend nog de volgende gegevens aangeleverd³⁴:

-Ter plaatse van de voormalige garage (Clarissenstraat 31) direct ten zuiden van het huidige plangebied werd in 1958 een smeerput gegraven. Deze werd in circa 2010 uitgegraven, waarbij aan de kopsekant (westen) een gewelf werd gevonden van circa 180 centimeter hoog en 120 centimeter breed. Op basis van een reconstructie betrof het mogelijk een bruggetje dat over de Binnendommel was gesitueerd.

-In de bouwput van de nieuwbouw van Clarissenstraat 31 werden meerdere aardewerkresten gevonden uit de late middeleeuwen. Onder meer werd roodbakend aardewerk uit de late middeleeuwen, nieuwe tijds aardewerk, tegeltjes, botresten en dergelijke aangetroffen.

-Ter hoogte van Clarissenstraat 29 werden meerdere vondsten gedaan. Onder andere werden daktegels uit de periode 1280-1310 aangetroffen, Andenne en Maaslands aardewerk uit 1075-1275, kogelpot, Paffrath, grijs gedraaid, roodbakend aardewerk uit de late middeleeuwen.

Op basis van de gegevens van de vorige bewoner van het plangebied bevonden zich mogelijk begravingsresten van het Clarissenklooster in de tuin. Dit dient nog te worden nagevraagd.

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op de kaart van Hendrik Verhees uit 1803 (Figuur 6) is te zien dat het plangebied aan de al bestaande Clarissenstraat ligt. De arm van de Binnendommel ('nieuwe stroom') is te zien, maar lijkt hier meer schematisch dan waarheidsgetrouw te zijn ingetekend. Aan de Clarissenstraat is een aaneengesloten bebouwing te zien. Het gaat om de woonhuizen Clarissenstraat 9 – 33, direct ten zuiden van het plangebied, waar volgens de gegevens het Clarissenklooster aanwezig was. Het plangebied zelf is onbebouwd. Direct ten oosten van het plangebied is de Sint Petruskerk en de kerkheuvel duidelijk als zodanig te herkennen.

Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 7)³⁵ is een soortgelijke situatie te zien. Op deze kaart is nu wel duidelijk de loop van de Binnendommel te zien. Deze loopt door het hele oostelijke deel van het plangebied (zie ook Figuur 4 en 5). Direct

³⁴ Mededelingen per e-mail, waarvoor hartelijk dank!

³⁵ www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Boxtel, sectie K, blad 1. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

ten oosten daarvan en binnen de oostrand van het plangebied is de Molendijk te zien, hier aangegeven als het Molenpad. Deze loopt verder richting de verder noordwestelijk gelegen watermolen aan de Dommel.

Direct ten zuiden staat de bebouwing aan de Clarissenstraat ingetekend, waarbij direct ten zuiden, ter hoogte van het woonhuis huisnummer 33 ook een gebouw staat ingetekend. Verder zuidelijk ligt een aaneengesloten bebouwingszone Clarissenstraat 9 tot en met 31 (niet aanwezig op deze kaartuitsnede). Het plangebied is nog steeds onbebouwd. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)³⁶ behorende bij het minuutplan, is het perceel tussen de Dommelarm in gebruik als moestuin. Deze is in bezit van de bewoners van gebouw ten zuiden van het plangebied. De Binnendommel ('nieuwe stroom') en het Molenpad staan niet in de OAT's genoemd, maar zijn respectievelijk in gebruik als water en als pad. Direct ten zuidwesten van het plangebied is een bruggetje ingetekend aan de rivierarm.

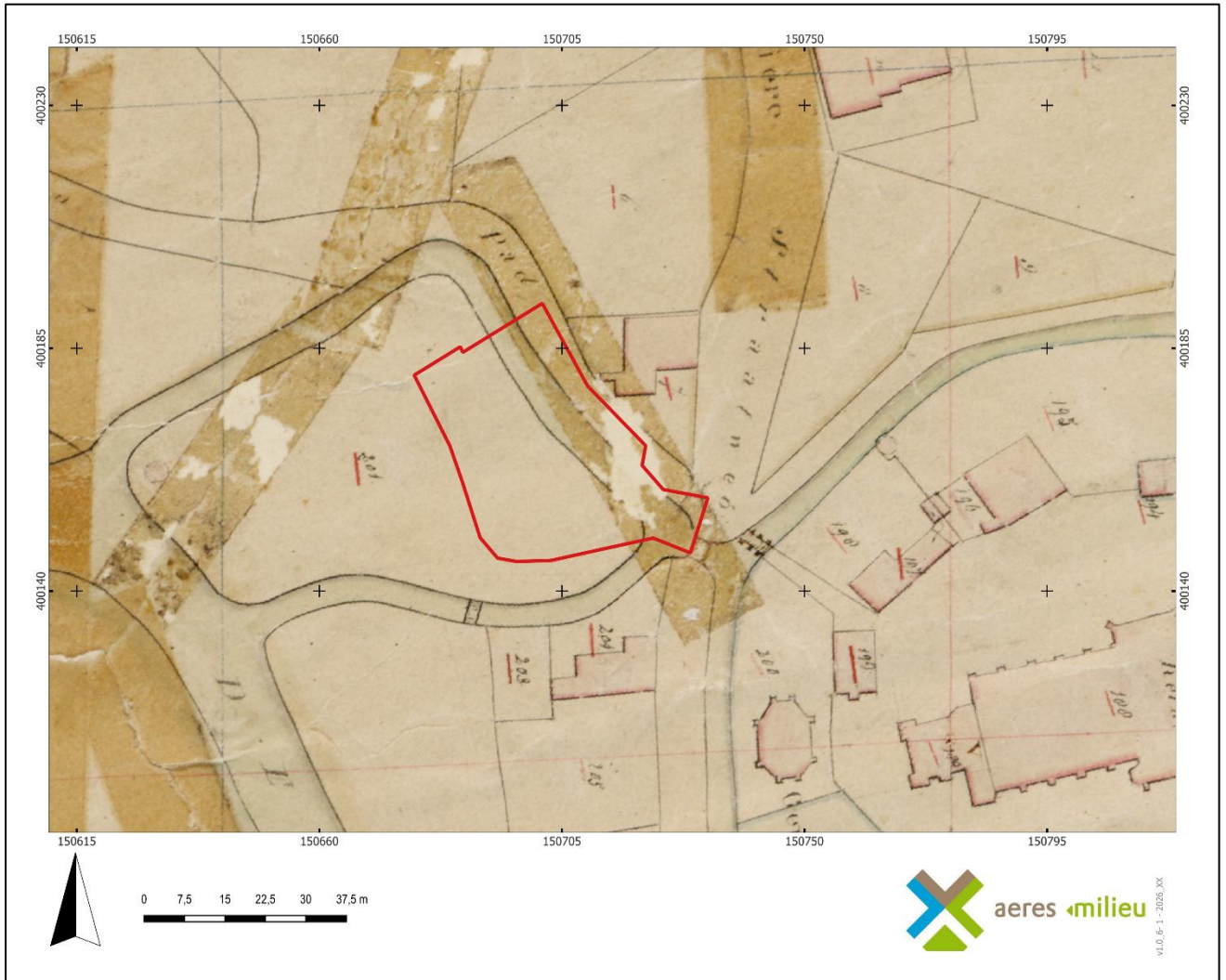
Op de kaarten uit 1900 en 1925 (Figuur 8) is een soortgelijke situatie te zien als in de 19^e eeuw. Het plangebied is onbebouwd en waarschijnlijk als moestuin in gebruik. De loop van de Binnendommel lijkt nog onveranderd en loopt ten zuiden van het plangebied en door het oostelijke deel. De bebouwingszone blijft ook onveranderd. Op de kaart uit 1950 is het huidige woonhuis aan de Clarissenstraat 35 aanwezig in het zuidoostelijke deel van het plangebied. Op basis van de gegevens uit het Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) dateert het woonhuis met winkel uit 1932.³⁷ Op de kaart uit 1980 is ook het bijgebouw te zien in het zuidelijk deel van het plangebied. Het zal gaan om de huidige kas. Ten zuiden is nu ook de voormalige garage te zien.

³⁶ OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

³⁷ www.bagviewer.kadaster.nl.

Figuur 6. Uitsnede van de kaart van Hendrik Verhees uit 1803 (zie ook figuur 3) met in het rood bij benadering het plangebied aangegeven.

Figuur 7. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit 1811-1832, met in het rood bij benadering het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 8. Uitsneden van historische kaarten uit de perioden 1900, 1925, 1950 en 1980. Het plangebied is aangegeven met het rode kader (Bron: www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabijgelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

De omgeving van het plangebied ligt op de overgang van een hoger gelegen dekzandrug naar het lagergelegen beekdal van de Dommel. Op basis hiervan is er sprake van een gradiëntzone in het plangebied (overgang van droog naar nat). Op basis van het eerder uitgevoerde booronderzoek van ArcheoPro (zaakidentificatienummer 2251454100) kan worden gesteld dat vermoedelijk het zuidelijk deel van het plangebied in een voormalige meanderbocht van de Dommel ligt. Het grootste deel van het plangebied ligt op een dekzandrug. Jager-verzamelaars zullen met name de hoger gelegen gronden direct bij watervoorzieningen hebben gekozen. Het grootste deel van het plangebied kan een aantrekkelijke bewoningslocatie zijn geweest. Er zijn tot op heden geen steentijdvondsten bekend in de omgeving van het plangebied. Ondanks dat geldt er toch een hoge verwachting voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum. Binnen het plangebied worden enkeerd- of bekeerdersgronden verwacht. Enkeerdgronden hebben een opgebracht antropogeen dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Mogelijk aanwezige resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder de verwachte eerdlaag of onder de Aap-horizont of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen. In het zuidelijk deel van het plangebied dat in het voormalige beekdal van de Dommel ligt, kunnen mogelijk *off site* sporen van vuursteenplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum worden aangetroffen, zoals onder andere visuiken, dumps en andere jacht gerelateerde voorwerpen. De verwachting voor *off site* vondsten is middelhoog voor dit deel van het plangebied.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden. De relatief hogere ligging van het plangebied nabij het beekdal van de Dommel zal voor de latere landbouwende samenlevingen aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. In de omgeving van het plangebied zijn tot op heden nauwelijks vindplaatsen uit het neolithicum, bronstijd, ijzertijd of uit de Romeinse tijd bekend. Toch kan zeker niet uitgesloten worden dat het plangebied als vestigingslocatie zijn gekozen. Op basis van deze gegevens wordt voor het grootste deel van het plangebied een middelhoge verwachting toegekend voor nederzettingen uit het neolithicum tot de vroege middeleeuwen. In het beekdal kunnen wel *off-site* verschijnselen (zoals voorden, afvaldumps, rituele deposities, etc.) worden aangetroffen. Hiervoor geldt een middelhoge verwachting. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of onder de Aap-horizont of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de Clarissenstraat in de historische kern van Boxtel. Het ligt direct ten noordwesten van de omgrachte, kunstmatig opgeworpen kerkheuvel waar de Sint Petruskerk staat en waar sinds de 13^e eeuw of eerder mogelijk de residentie van de heren van Boxtel aanwezig was. Direct ten zuiden lag sinds circa 1472 een kloostercomplex. Het klooster werd gesticht vanuit en binnen het van oorsprong 14-15^e -eeuwse Huis Cronenburgh dat hier al langer aanwezig was. In 1513 werd in het klooster geleefd volgens de regel van Sint Clara. Uiteindelijk werd het klooster in 1728 of kort daarna gesloopt en werd ter plaatse de gebouwen aan de Clarissenstraat gerealiseerd.

Het is niet duidelijk waar het ommuurde kloostercomplex zich precies bevond. Doorgaans wordt uitgegaan van de ligging ter plaatse van de huidige huizenblok Clarissenstraat huisnummers 9 tot 31 dat aan de westzijde doorloopt tot aan de Dommel. Het complex bestond uit een kloostergebouw, kerk met begraafplaats en mogelijke bijgebouwen (wassersij, brouwerij) en tuinen. In het verleden zijn ter hoogte van de genoemde huisnummers funderingsresten aangetroffen die waarschijnlijk toebehoorden aan het klooster. Direct ten zuiden zijn de resten van een gewelf aangetroffen die mogelijk ook hiermee verband houden met het klooster. Op basis van historische kaarten vanaf 1803 was het plangebied onbebouwd en als (moes)tuin in gebruik. Echter maakt het plangebied deel uit van een zone die is omringd door de Binnendommel ('nieuwe stroom'). Direct ten zuiden is een brug aanwezig. Al zijn er geen aanwijzingen hiervoor, toch is het aannemelijk dat mogelijk ook resten van het klooster, danwel van losse bijgebouwen of kloosterommuringen aanwezig kunnen zijn binnen het huidige plangebied. Ook kan sprake zijn van een tuinzone (moestuin) behorend bij het kloostercomplex. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd. Mogelijk kunnen ook *off site* resten worden aangetroffen (sporen van agrarische activiteiten, moestuin). Mogelijk aanwezig resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere losse vondsten, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de verwachte aanwezigheid van beekerdgronden in het plangebied zouden sporen zich vrij ondiep onder het maaiveld bevinden en kunnen vondsten en sporen door bijvoorbeeld ploegen snel aangetast worden. Er kunnen eventueel ook enkeerdgronden in het plangebied voorkomen. Deze gronden worden gekenmerkt door een eerdek waardoor archeologische resten beschermd zijn tegen latere invloeden. Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggendek en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij beekerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de relatief lage grondwaterstand (GWT III). Mogelijk liggen de oostelijke delen van het plangebied op hoge enkeerdgronden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand (GWT VI). Hier kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum - mesolithicum	Dekzand: hoog Beekdal (Z): laag	Resten van kampementen, fragmenten vuursteen, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	In de oorspronkelijke bodem, onder de eerdlaag of onder de Aap-horizont
	Beekdal (Z): middelhoog	<i>Off site</i> sporen: losse vuursteen artefacten, visfuiken, dumps, andere voorwerpen te relateren aan jachtactiviteiten	Vanaf de Aap-horizont, in de top van de beekafzettingen
(laat)-neolithicum - vroege middeleeuwen	Dekzand: middelhoog Beekdal (Z): laag Beekdal (Z): middelhoog	Nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen <i>Off-site</i> : verschijnselen (zoals voordens, afvaldumps, rituele deposities)	In de oorspronkelijke bodem Vanaf de Aap-horizont, in de top van de beekafzettingen Vanaf de Aap-horizont, in de top van de beekafzettingen

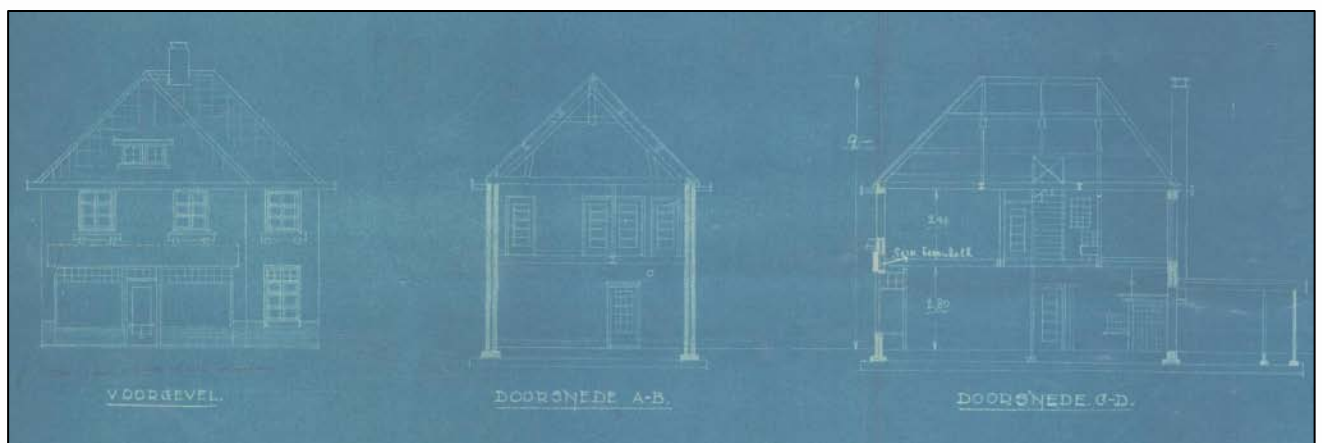
Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Hoog	Funderingsresten, muurwerk, cultuurlagen, waterputten, resten begravingen, gebruiksvoorwerpen, sporen van agrarische activiteiten, restanten wegen/paden	Vanaf het maaiveld

Tabel 2. Archeologische verwachting per periode.

Bodemverstoring

Ter plaatse van de huidige bebouwing binnen het plangebied zal de bodem tot zekere diepte verstoord zijn geraakt. Op basis van de gegevens uit het Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) dateert het woonhuis met winkel uit 1932.³⁸ Op basis van het bouwdoosonderzoek blijkt dat de bouwtekeningen uit 1933 dateren. Er is geen sprake van een onderkeldering. Er is sprake van een fundering op een gewapende betonplaat (bovenkant op 40 centimeter -peil). Er is geen funderingsmaat aangegeven (Figuur 9). Er wordt uitgegaan van een aanlegdiepte van circa 1 meter beneden maaiveld. In 1968 vind een uitbreiding plaats van de winkel. In 1950 is een bouwdoos bekend van de bouw van de kas in de tuin achter het perceel. Hiervan is geen bouwtekening aanwezig.

Mogelijk hebben verstoringen plaatsgevonden van oudere archeologische niveaus van vóór de late middeleeuwen ten tijde van de aanleg van de Dommelarm 'nieuwe stroom' en -indien ooit aanwezig- als gevolg van de bouw en inrichting ten tijde van de middeleeuwen.

Figuur 9. Voorgeven en dwarsdoorsneden pand Clarissenstraat 35 op de bouwtekening uit 1933 (Bron: www.bhic.nl).

5. AANBEVELINGEN

Op basis van het uitgevoerde archeologische bureauonderzoek geldt voor het grootste deel van het plangebied (dekzand) een (middel)hoge archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het (laat-)paleolithicum tot en met het mesolithicum en voor nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen.

Voor het zuidelijk deel (beekdal) geldt een lage archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het (laat-)paleolithicum tot en met het mesolithicum en voor nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen.

Voor *off site* resten geldt een middelhoge verwachting voor de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen.

Voor de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd geldt een hoge verwachting. Ter plaatse kunnen resten aanwezig zijn van het voormalige Clarissenklooster, bestaande uit funderingsresten, muurwerk van het klooster of bijgebouwen, resten van tuinen, begravingen e.d.

Conform de insteek zoals beschreven in hoofdstuk 1 'Aanleiding' zal een vervolgonderzoek worden uitgevoerd in de vorm van een karterend booronderzoek. Dit gezien de ligging in de historische kern van Boxtel en de ligging tussen twee oude meanders van de Dommel. Middels een karterend booronderzoek kan nader in kaart worden gebracht wat de hoogteligging van een potentieel sporenniveau in de zone tussen deze twee waterlopen zal zijn. Deze informatie is van belang voor het bepalen van de mate van bedreiging door de geplande nieuwbouw (aard en diepte van de fundering) maar ook voor het bepalen van de locatie en aanlegdiepte van een eventueel proefsleuvenonderzoek.

Er wordt uitgegaan van het zetten van twee boorraaien langs de zuidelijke rand en de oostelijke rand om de beide waterlopen nader in kaart te brengen, waarbij om de 10 meter een boring wordt gezet. Daarnaast wordt ook in het overige deel van het plangebied een aantal boringen gezet.

Selectieadvies gemeente Boxtel³⁹

De ligging van het plangebied op een oudtijds omgraven terrein aan de Dommel, rechtvaardigt de hoge archeologische verwachting en noodzaak tot een vervolgonderzoek. De gemeente onderschrijft de historische relevantie van het terrein vanwege de relatie met het voormalige Clarissenklooster en het riddergoed Cronenbrugh. De binnen-Dommel, later vertakt in de Oude en Nieuwe Stroom vormen samen met de Dommel een belangrijke factor in de vormings- en gebruiksgeschiedenis van het terrein. Om die reden is het inderdaad zinvol om het verkennend booronderzoek te combineren met een karterend onderzoek naar de loop van verschillende fasen van de binnen-Dommel.

Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

³⁹ Selectieadvies archeologische monumentzorg Gemeente Boxtel: Clarissenstraat 35 te Boxtel, d.d. 12 februari 2026.

LITERATUURLIJST

- Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.
- Bakker, de, H., 1966: 'De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland', in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.
- Bakker, de, H./ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2010: *Fysisch-geografisch onderzoek*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2011: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- Berendsen, H.J.A./ E. Stouthamer/ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2019: *Landschap in delen. De fysisch-geografische regio's*, Utrecht.
- Berkel, G. van/ K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).
- Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.
- Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.
- Coenen, J.C, 2004: *Baanderheren boeren & burgers, een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde*, Boxtel.
- Dijstelbloem, M./ H. van der Eerden, 2011: *Een motte op de Kerkheuvel. Meer dan een hypothese*, Boxtel (Heemkunde Boxtel).
- Exaltus, R./ J. Orbons, 2009: *Kerkheuvel, Boxtel Gemeente Boxtel Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro rapport nr. 964).
- Hiddink, H./ H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).
- Mulder, de, E.J.F./ M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003 (red.): *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Rensink, E./ H.J.T. Smeets/ M. Kosian/ H. Feiken/ B.I. Smit, 2019: *Archeologische Landschappenkaart van Nederland, versie 3.0*, Amersfoort.
- SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.
- Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1985: *Toelichting bij de kaartbladen 50 Oost Tilburg en 51 West Eindhoven*, Wageningen.
- Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.
- TNO, 2021: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, Den Haag (www.dinoloket.nl).

Visser, H. de, 2021: *Elisabethsdal: Zusters Clarissen in Boxtel 1468-1717*, Heemkunde Boxtel, Nederlandse orde van Kapucijnen, Tilburg.

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.allemolens.nl	Database van bestaande en verdwenen molens in Nederland
www.archis.cultureelerfgoed.nl	RCE, Archis3 (zoeken & vinden)
www.bagviewer.kadaster.nl	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl	Kadastraal minuutplan
www.cultureelerfgoed.nl	Bronnen en kaarten
www.heemkundeboxtel.nl	Heemkundekring van Boxtel
www.pdok.nl	Basisregistratie Grootchalige Topografie (2019), kadaster.
www.ruimtelijkeplannen.nl	Bestemmingsplan
www.topotijdreis.nl	Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland
www.omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart	Omgevingsloket

Archeologische kaarten en databestanden:

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN4 en AHN5 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

Alterra 2023: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 51 West*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Alterra 2023: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archaeo, 2013: *Gemeente Boxtel, Beleidskaart Archeologie*, Eindhoven.

Maas, G. J./W.M. van der Meij/ S. P. J. v. Delft/ A. H. Heidema, 2019. *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1: 1:50 000 (2019)*. Wageningen, Wageningen Environmental Research (geraadpleegd via <https://legendageomorfologie.wur.nl/>).

Bijlage 1

Topografische ligging onderzoeksgebied

150000

151000

400000

400000

150000

151000

Bijlage 1: Topografische ligging onderzoeksgebied **N**

AM24584 Boxtel - Clarissenstraat 35

Schaal 1:5.000

0 50 100 150 200 250 m

Legenda

 Plangebied

Achtergrond: OpenTopo (Map5)

aeres milieu

v1.0_6-1 - 2026_DH

Bijlage 2

Archeologische gegevens cf. Archis 3

150000

151000

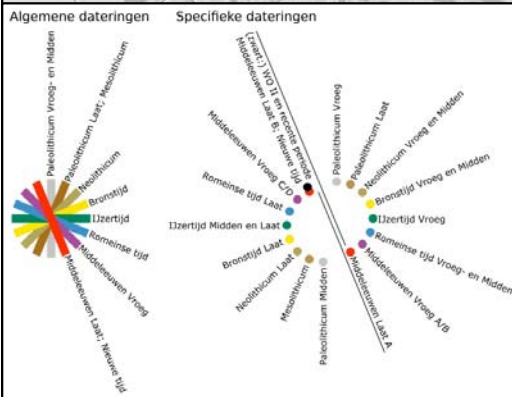
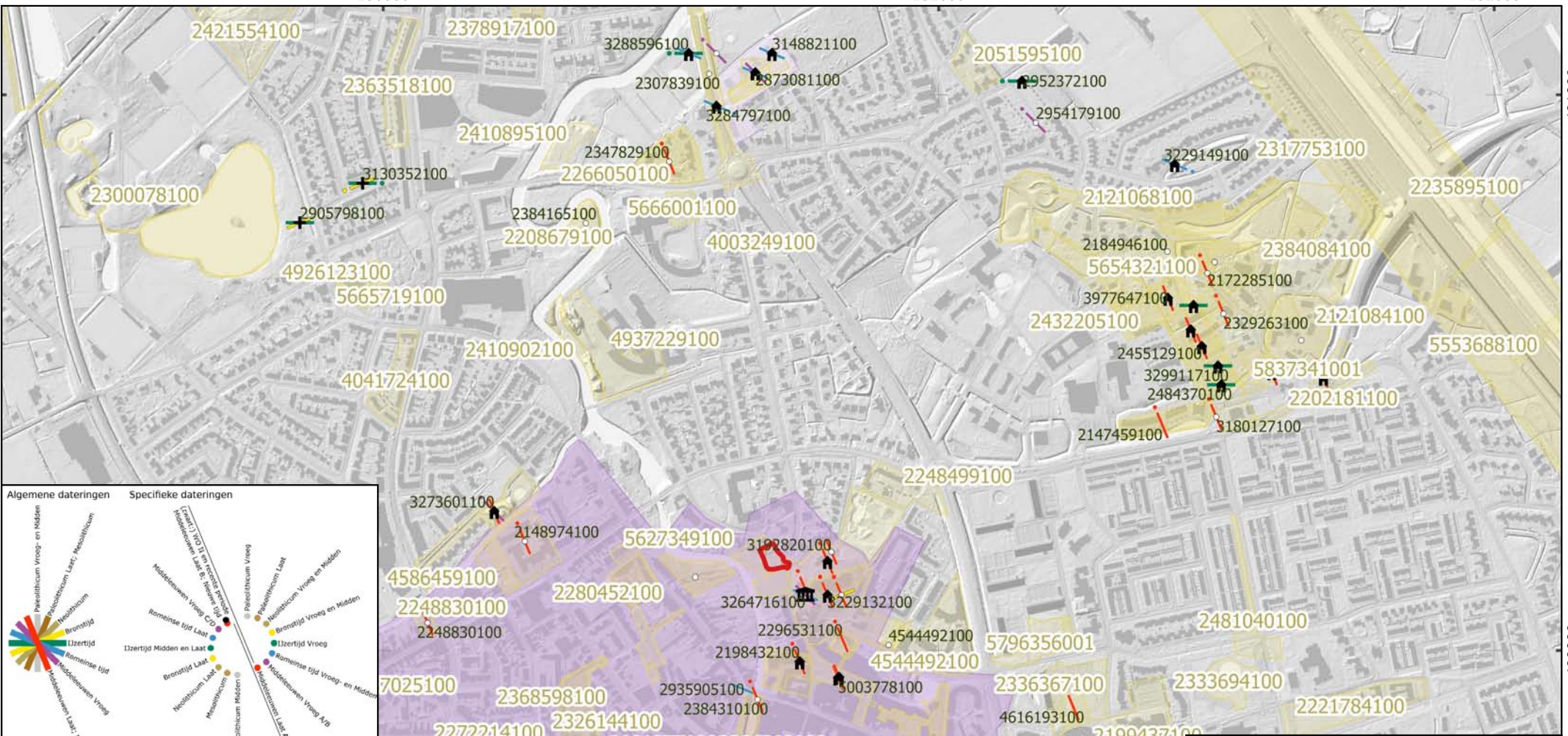
152000

401000

401000

400000

400000

Legenda

- Plangebied
- onderzoeksmeldingen_08 oktober 25
- AMK**
- 14/Waardering**
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- Onderzoeksmeldingen**
- Complextype
- ◆ Depot
- + Graf (-veld)
- ⌘ Nederzetting
- ⌘ Cultus / Heiligdom
- ⌘ Versterking of versterkte nederzetting
- ⌘ Agrarische productie en voedselvoorziening
- ⌘ Landbouw
- ⌘ Visserij
- ⌘ Infrastructuur
- ⌘ Infrastructuur
- ⌘ Scheepvaart (infrastructuur of scheepswrak)
- ⌘ Brug
- ⌘ Vliegtuigwrak
- ▲ Industrie / Nijverheid
- ⌘ (Water-) Molen
- ⌘ Grondstofwinning
- ⌘ Slagveld
- Complex onbepaald

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart; Archis 3 actueel

Bijlage 2: Archeologische gegevens cf. Archis 3

AM24584 Boxtel - Clarissenstraat 35

Schaal 1:10.000

aeres milieu

v1.0_19-1 - 2026_Lkr

150000

151000

152000

Bijlage 3

Archeologische beleidskaart gemeente Boxtel

150000

151000

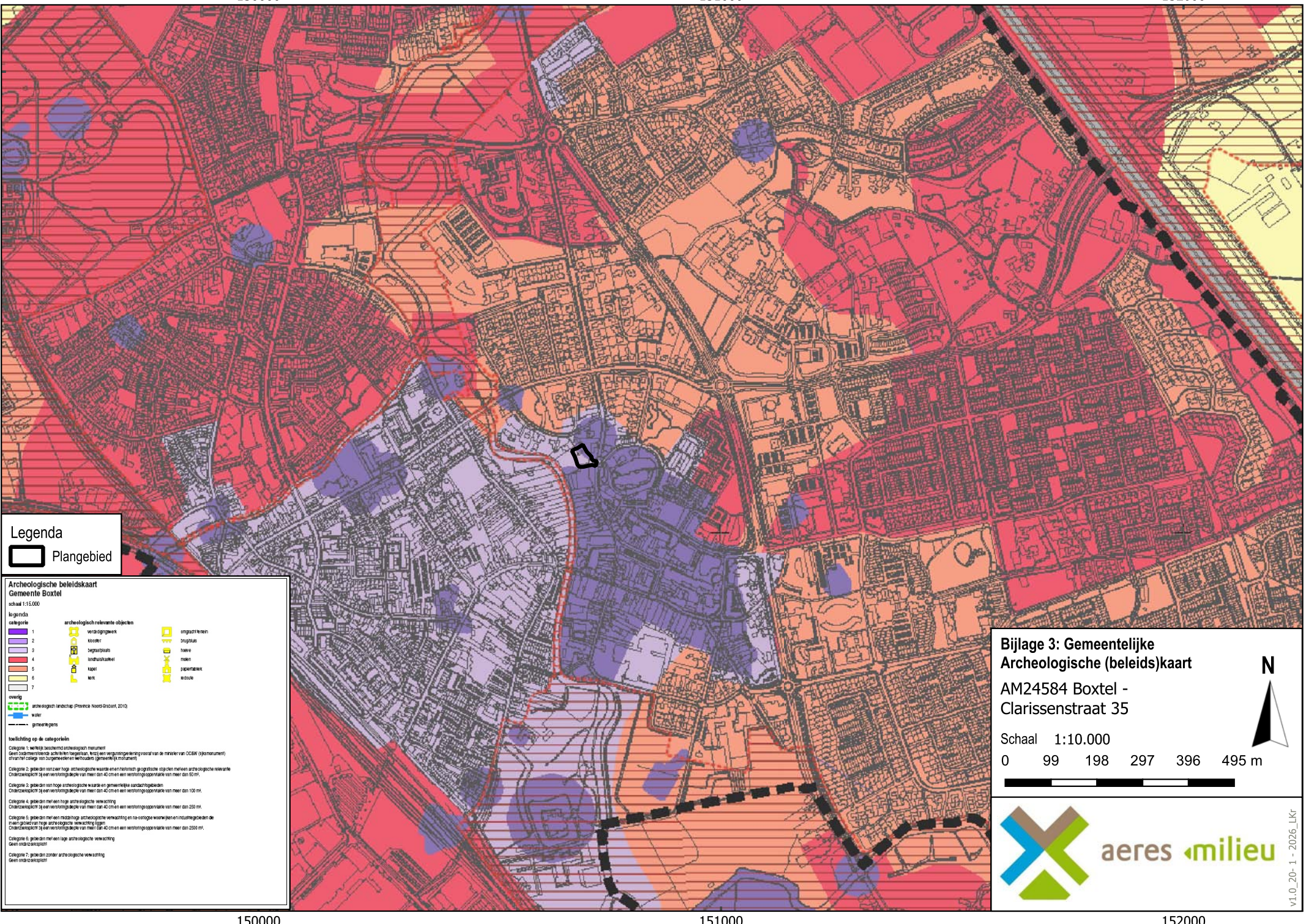
152000

401000

401000

400000

400000

Legenda
 Plangebied

Archeologische beleidskaart
 Gemeente Boxtel
 schaal 1:15.000

legenda

	1		archeologisch relevante objecten		omgracht terrein
	2		kerk		brughuis
	3		begraafplaats		toev
	4		landbouwkultuur		moen
	5		kapel		papermolen
	6		kerk		stroom
	7				

overig

- archeologisch landschap (Provincie Noord-Brabant, 2010)
- water
- gemeentegrens

toelichting op de categorieën

Categorie 1: wettelijk beschermd archeologisch monument
 Geen bodemvervalsing activiteiten toegestaan. Niet-gepland archeologisch onderzoek vooraf van de minister van OC&W (Nicommonument) afvragen! Collega van burgemeester en wethouders (gemeentelijk monument).

Categorie 2: gebieden van zeer hoge archeologische waarde en gemeentelijke aandachtsgebieden
 Onderzoekplicht bij een verstoringsactie van meer dan 40 cm en een verstoringsoppervlakte van meer dan 50 m².

Categorie 3: gebieden van hoge archeologische waarde en gemeentelijke aandachtsgebieden
 Onderzoekplicht bij een verstoringsactie van meer dan 40 cm en een verstoringsoppervlakte van meer dan 100 m².

Categorie 4: gebieden met een hoge archeologische verwachting
 Onderzoekplicht bij een verstoringsactie van meer dan 40 cm en een verstoringsoppervlakte van meer dan 200 m².

Categorie 5: gebieden met een middelhoge archeologische verwachting en te ontgraven woonwijken en industriegebieden die mogelijk van hoge archeologische waarde zijn
 Onderzoekplicht bij een verstoringsactie van meer dan 40 cm en een verstoringsoppervlakte van meer dan 2000 m².

Categorie 6: gebieden met een lage archeologische verwachting
 Geen onderzoekplicht!

Categorie 7: gebieden zonder archeologische verwachting
 Geen onderzoekplicht!

Bijlage 3: Gemeentelijke
Archeologische (beleids)kaart
 AM24584 Boxtel -
 Clarissenstraat 35

Schaal 1:10.000
 0 99 198 297 396 495 m

v1.0_20-1 - 2025_LKR

150000

151000

152000

Bijlage 4

Overzicht geomorfologische kaart

150000

151000

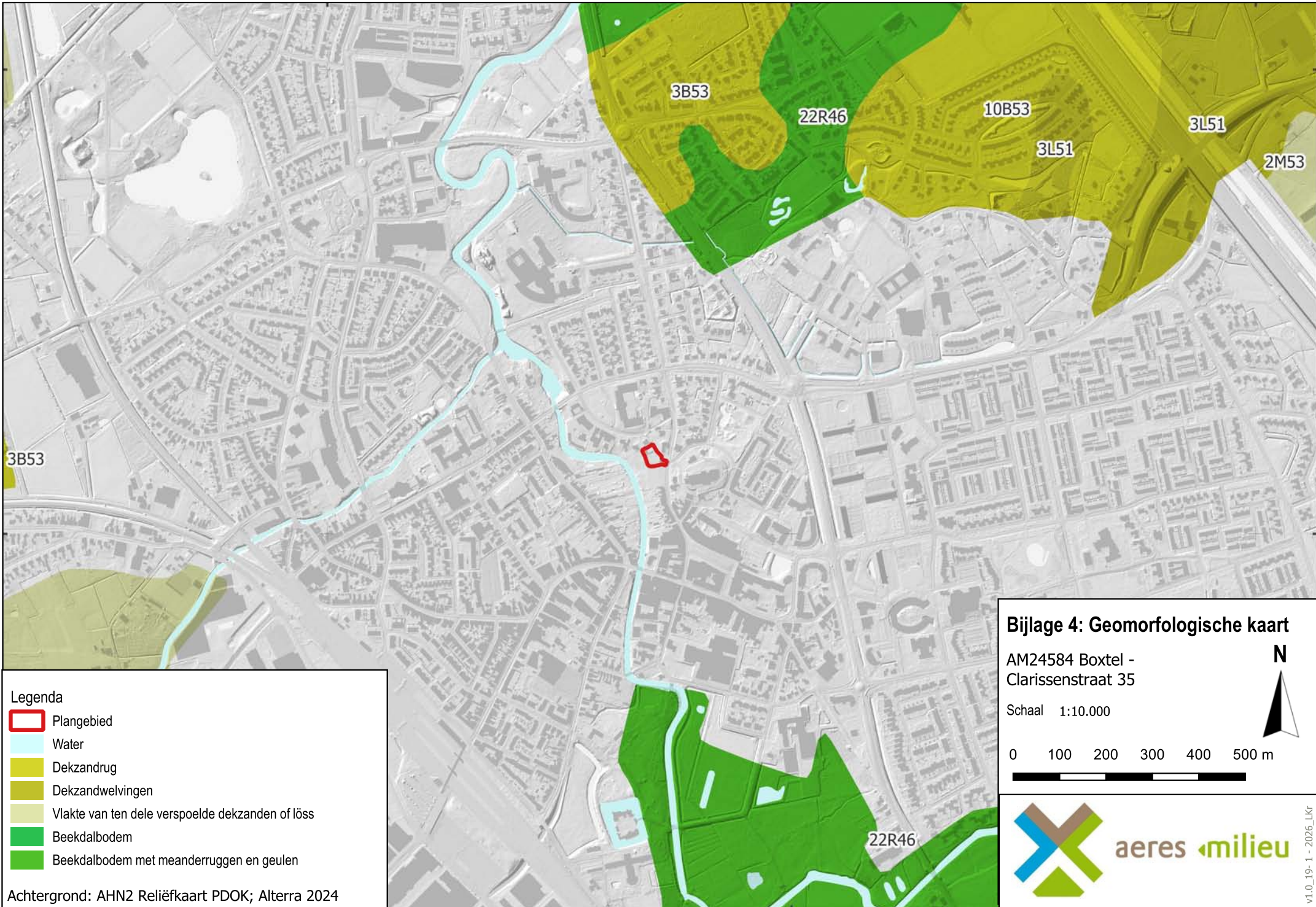
152000

401000

401000

400000

400000

Legenda

- Plangebied
- Water
- Dekzandrug
- Dekzandwelingen
- Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden of löss
- Beekdalbodem
- Beekdalbodem met meanderruggen en geulen

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK; Alterra 2024

150000

151000

152000

Bijlage 4: Geomorfologische kaart

AM24584 Boxtel - Clarissenstraat 35

Schaal 1:10.000

0 100 200 300 400 500 m

v1.0_19-1-2026_LKr

Bijlage 5

Overzicht bodemkaart

150000

151000

152000

401000

401000

400000

400000

Legenda

- Plangebied
- Water
- Bebouwd gebied
- Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Laarpodzolgronden; lemig fijn zand
- Hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK; Alterra 2024

Bijlage 5: Bodemkaart

AM24584 Boxtel -
Clarissenstraat 35

Schaal 1:10.000

N

0 100 200 300 400 500 m

aeres milieu

v1.0_19-1-2026_LKr

150000

151000

152000

Bijlage 6

Reliëfkaart

150000

151000

152000

401000

401000

400000

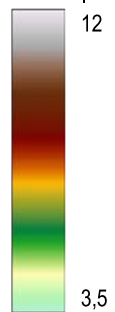
400000

Legenda

 Plangebied

AHN5 (meter +NAP)

Achtergrond: AHN3 Reliëfkaart

150000

151000

152000

Bijlage 6: Reliëfkaart

AM24584 Boxtel -
Clarissenstraat 35
Schaal 1:10.000

N

0 100 200 300 400 500 m

v1.0_19-1 - 2026_LKr